

Változik-e az opcionális *volna* : *lenne* arány a fordított szövegekben?

Pécs Olívia

MOTIVÁCIÓ

- ▶ A *volna* : *lenne* feltételes mód jelen idejű opcionális használati arányának vizsgálata fordítási szövegekben.
Példa az MNSZ-ből: "...*halványan emlékszel, hogy ki is volnál, hogyha lennél, de mindegy,...*"
- ▶ Annak feltárása, hogy eltér-e a fordított magyar célnyelvi szövegekben az opcionális *volna* : *lenne* alakok előfordulási aránya az autentikus magyar szövegekre jellemző használattól.
- ▶ A fordítás következtében megváltozó *volna* : *lenne* arány esetében az eltolódás irányának és mértékének megállapítása.

MÓDSZERTAN

Opcionális *volna* : *lenne* alakok:

- ▶ csak feltételes mód jelen időben

Ki kell zárni:

- ▶ a *volna* feltételes mód múlt idejű segéd alakjait (pl. *korábban jöhettél volna*)
- ▶ a *lesz* ige 'vállal valamivé, valamilyenné' jelentésű alakjait (pl. *Jánosból nem lenne jó orvos*)

Korpuszalapú megközelítés:

- ▶ empirikusan közelíti meg a nyelv leírását
- ▶ ragaszkodik a használati előfordulások elsődlegességéhez

Elemzés:

- ▶ nyelvtechnológiai eszközzel (NooJ)
- ▶ szólisták
- ▶ gyakorisági mutatók
- ▶ konkordanciák

EREDMÉNYEK

VIZSGÁLT SZÖVEGEK

- ▶ 5 db németről
- ▶ 5 db franciáról fordított regény
- ▶ 5 db magyarul írt regény

	Regény-1	Regény-2	Regény-3	Regény-4	Regény-5	Összes token
Németről fordított korpusz	39 891	26 684	79 687	18 099	101 355	265 716
Franciáról fordított korpusz	57 274	87 024	109 788	39 118	112 227	405 431
FORDÍTOTT KORPUSZ						671 147
AUTENTIKUS MAGYAR KORPUSZ	110 435	95 514	54 451	273 300	239 604	773 304

ELEMZÉS: a NooJ nyelvészeti elemző szoftver segítségével

- ▶ tokenszám meghatározás, a szövegszavak előfordulási gyakorisági listája
- ▶ a *volna* és a *lenne* alakjainak konkordanciája a hibás találatok kiszűrésre

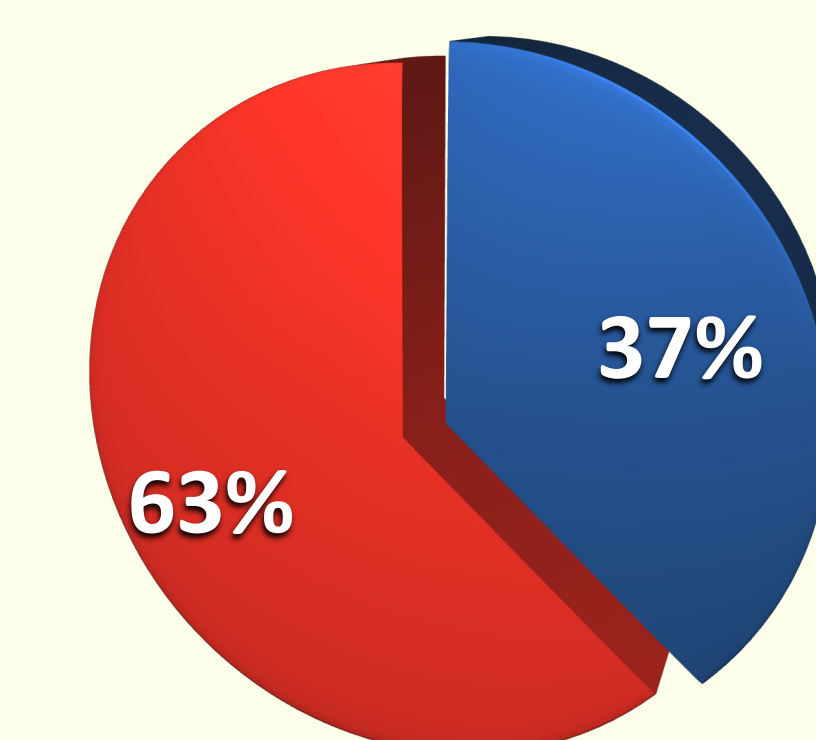
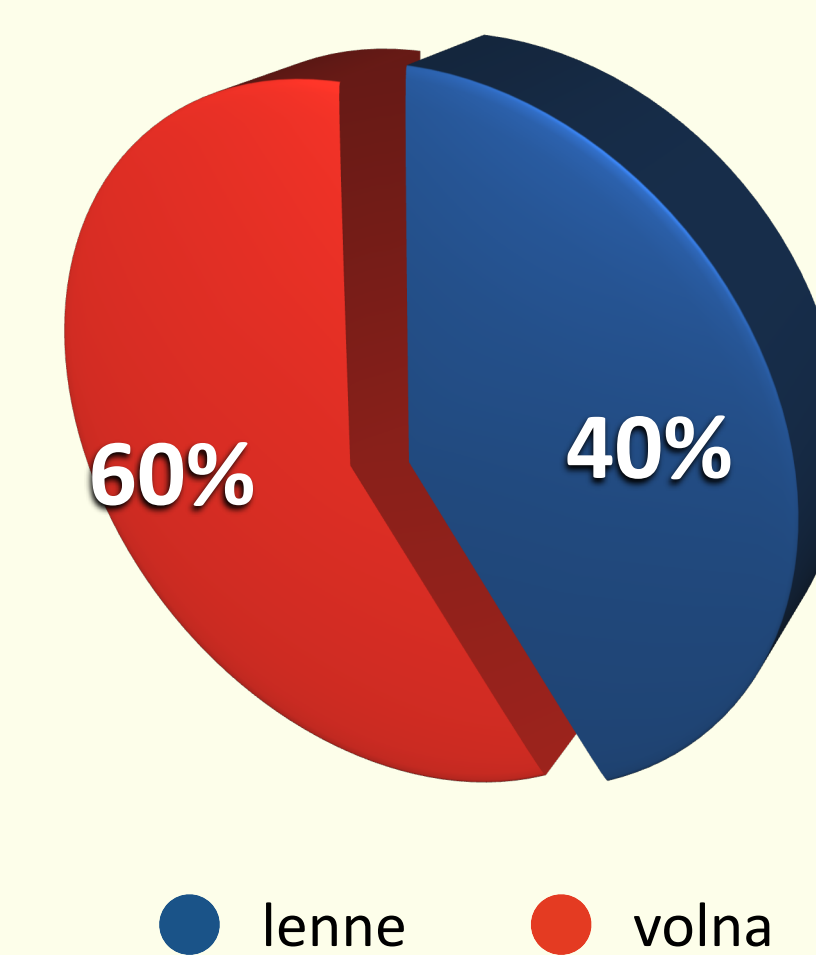
	LENNE db	VOLNA db	ÖSSZES db	LENNE %	VOLNA %
AUTENTIKUS MAGYAR KORPUSZ	228	342	570	40%	60%
Németből fordított magyar korpusz	89	171	260	34%	66%
Franciából fordított magyar korpusz	138	217	355	39%	61%
FORDÍTÁSI KORPUSZ	227	388	615	37%	63%

LEKÉRDEZÉS

KÖVETKEZTETÉSEK

- ▶ Az opcionális *volna*–*lenne* alakpár megoszlási aránya az autentikus és a fordítási szövegprodukciónak az adott szövegtípus és forrásnyelvek vizsgálatakor eltérést mutat.
- ▶ A vizsgálat eredményei nem általánosíthatók más szövegtípusokra és más forrásnyelvű szövegekre, ilyen típusú általánosításokhoz további kontrasztív elemzések szükségesek

Autentikus magyar

Fordított magyar

Szakirodalom

- Baker, M. 1995. Corpora in Translation Studies. An Overview and Suggestions for Future Research. Target Vol. 7. N. 2. 223–245.
- Horváth L. 2001a. Diakrón összevetéssel a *volna* : *lenne* kettősségről. In: Magyar Nyelv 97. évf. 3. szám. 303–313.
- Horváth L. 2001b. A *volna* : *lenne* kettősség kontrollvizsgálata. In: Magyar Nyelvőr 125. évf. 2. szám. 158–168.
- MTA Nyelvtudományi Intézet. 1998. Magyar Nemzeti Szövegtár. Elérhető: <http://corpus.nyttud.hu/mnsz/>
- Prószycki G., 2005. Nyelvtechnológia (és) alkalmazásai. Budapest: Aranykőnyv Kiadó.
- Silberstein M. 2008. NooJ v2.4. Elérhető: <http://www.nooj4nlp.net>
- Szirmai M. 2005. Bevezetés a korpusznyelvészetbe. A korpusznyelvészet alkalmazása az anyanyelv és az idegen nyelv tanulásában és tanításában. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Nyelvi példák

02490.not	Ugyan, ne butáskodj. Akkor nem	<i>volnának</i>	. Most meg vagyunk. - Vagyunk. De
02490.not	de őszintén szólva nem is	<i>volnék</i>	különösen kíváncsi arra az átkozott
03978.not	adták elő, hogy ők miért	<i>volnának</i>	perbe híva. A tíz hold
03978.not	úgy szeretlek, Tünde, mintha enyéme	<i>volnátok</i>	. Ilyenkor Júlia elhomályosult szemmel él
03978.not	közszellem jegyében. - Eserint én tudat	<i>volnék</i>	? - Nem! Nem! - kiáltották egyszerre a
01352.not	a szüleid, Momo? - Hát hol	<i>lennének</i>	? Nincs nekem senkim. - De hát
01352.not	velük, és igazságot teremtenék. Én	<i>lennék</i>	a világ legnagyobb zsaruja és
01656.not	Többnyire három feladatot kapunk. Mi	<i>lenne</i>	, ha ma történetesen megelégedne kettőv
01352.not	kicsit, mintha egy elrobogó vonat	<i>lennének</i>	. Ilyenkor semmit sem lehetett kezdeni
01352.not	a nizzasi luxushotelokba, ahol védve	<i>lennének</i>	az élettől, és később Párizsba

Elérhetőség:

olipech@gmail.com